

**БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра русского языка

**Аннотация к дипломной работе
«Система способов передачи чужой речи
как отражение синтаксических стратегий автора
(на материале романов Е. Г. Водолазкина
«Лавр» и «Брисбен»)»**

Шалесная Ольга Александровна

Научный руководитель –
доцент
Зуева О. В.

2020

РЕФЕРАТ

Структура работы. Дипломная работа состоит из введения, 3 глав, заключения, списка использованной литературы и приложения.

Объем работы – 54 страницы, а также 54 страницы приложения.

Ключевые слова: ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ТЕКСТ, СИНТАКСИЧЕСКАЯ СТРАТЕГИЯ, ЧУЖАЯ РЕЧЬ, ПРЯМАЯ РЕЧЬ, КОСВЕННАЯ РЕЧЬ, НЕСОБСТВЕННО-ПРЯМАЯ РЕЧЬ, ТЕМАТИЧЕСКАЯ РЕЧЬ.

Объект исследования – синтаксическая организация русской художественной прозы начала XXI века.

Предмет исследования – способы передачи чужой речи в романах Е. Водолазкина «Лавр» и «Брисбен», авторские синтаксические стратегии.

Цель исследования – выявить наиболее типичные и частотные способы передачи чужой речи в романах Е. Водолазкина «Лавр» и «Брисбен» и определить синтаксические стратегии, с помощью которых реализуются авторские задачи.

Методология исследования: направленная выборка языкового материала, аналитическое описание, классификация, грамматическая трансформация, синтаксический анализ текста.

Научная новизна полученных результатов: впервые выявлены и описаны способы передачи чужой речи в художественной прозе Е. Водолазкина; показаны индивидуально-авторские конструкции; раскрыт тексто- и стилеобразующий потенциал русской пунктуации в текстах начала XXI века; установлены авторские синтаксические стратегии в организации конструкций с чужой речью.

Результаты исследования: выявлен и описан характерный для прозы Е. Водолазкина индивидуально-авторский способ оформления прямой речи; показано, что наиболее частотный способ передачи чужой речи в обоих романах – несобственно-прямая речь; выявлены такие синтаксические стратегии, как намеренное «размывание» границ между авторским повествованием и чужой речью, помещение всех участников ситуации в одну временную и пространственную плоскость; показано, что большое значение в текстах имеет авторская пунктуация.

Область применения: результаты исследования могут быть использованы в преподавании синтаксиса русского языка, стилистики художественного текста на филологических факультетах вузов Республики Беларусь.

РЭФЕРАТ

Структура работы. Дыпломная работа складаецца з уводзінаў, 3 глаў, заключэння, спісу выкарыстанай літаратуры і дадаткаў.

Аб'ём работы – 54 старонкі, а таксама 54 старонкі дадатку.

Ключавыя словы: МАСТАЦКІ ТЭКСТ, СІНТАКСІЧНАЯ СТРАТЭГІЯ, ЧУЖАЯ МОВА, ПРОСТАЯ МОВА, УСКОСНАЯ МОВА, НЯЎЛАСНА-ПРОСТАЯ МОВА, ТЭМАТЫЧНАЯ МОВА.

Аб'ект даследавання – сінтаксічная арганізацыя рускай мастацкай прозы пачатку XXI стагоддзя.

Прадмет даследавання – спосабы перадачы чужой мовы ў раманах Я.Вадалазкіна «Лаўр» і «Брысбен», аўтарскія сінтаксічныя стратэгіі.

Мэта даследавання – выявіць найбольш тыповыя і частотныя спосабы перадачы чужой мовы ў раманах Я.Вадалазкіна «Лаўр» і «Брысбен» і вызначыць сінтаксічныя стратэгіі, з дапамогай якіх рэалізуюцца аўтарскія задачы.

Метадалогія даследавання: накіраваная выбарка моўнага матэрыялу, аналітычнае апісанне, класіфікацыя, граматычная трансфармацыя, сінтаксічны аналіз тэксту.

Навуковая навізна атрыманых вынікаў: упершыню выяўлены і апісаны спосабы перадачы чужой мовы ў мастацкай прозе Я. Вадалазкіна; паказаны індывідуальна-аўтарскія канструкцыі, раскрыты тэкста- і стылеўтваральны патэнцыял рускай пунктуацыі ў тэкстах пачатку XXI стагоддзя; устаноўлены аўтарскія сінтаксічныя стратэгіі ў арганізацыі канструкцый з чужой мовай.

Вынікі даследавання: выяўлены і апісаны індывідуальна-аўтарскі спосаб афармлення простага мовы, які характэрны для прозы Я. Вадалазкіна; паказана, што найбольш частотны спосаб перадачы чужой мовы ў абодвух раманах – няўласна-простая мова; выяўлены такія сінтаксічныя стратэгіі, як наўмыснае «размыванне» межаў аўтарскага апавядання і чужой мовы, змяшчэнне ўсіх удзельнікаў сітуацыі ў адну часавую і прасторавую плоскасць; паказана, што вялікае значэнне ў тэкстах мае аўтарская пунктуацыя.

Галіна прымянення: вынікі даследавання могуць быць выкарыстаны ў выкладанні сінтаксісу рускай мовы, стылістыкі мастацкага тэксту на філалагічных факультэтах вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь.

ABSTRACT

The diploma thesis consists of an introduction, 3 chapters, conclusion, a reference list (54 pages) and an appendix (54 pages)

Key words: LITERARY TEXT, SYNTACTIC STRATEGY, SOMEONE ELSE'S SPEECH, DIRECT SPEECH, INDIRECT SPEECH, EXPERIENCED SPEECH, THEMATIC SPEECH.

The object of the research is to organize the early 20th century Russian prose syntactically.

The subject of the research is ways to deliver someone else's speech as reflection of the author's syntactic strategies in the novels "Lavr" and "Brisben" by E. Vodolaskin.

The purpose of the study is to reveal the most typical and frequent ways to transfer someone else's speech in the Vodolask in novels "Lavr" and "Brisben" and define syntactic strategies in which the author implements his goals.

The research methodology is as follows: directional selection of language material, analytical description, classification, grammatical transformation, and text parsing.

As far as the **scientific novelty of the thesis is concerned** for the first time, the ways to transfer someone else's speech in the prose by E. Vodolaskin are identified and described; the author's individual constructions are illustrated; the potential of text's and style's forms of Russian punctuation at the beginning of the 20th century are disclosed; the author's syntactic strategies for organizing speech constructions are established.

The **findings of the research** areas follows: the author's individual ways to arrange direct speech typical for E. Vodolaskin are identified and described; as illustrated the most frequent way to deliver someone else's speech in both novels is experienced speech; identified are such syntactic strategies as intentional blurring of borders between the author's narrative and someone else's speech placing all participants of the situation in one temporal and spacial plane; it is illustrated that the author's punctuation is essential.

The **application area** is that the findings of the research can be used for teaching Russian, literary text style at the philological faculties of universities in the Republic of Belarus.